

METTIUS FUFFETIUS ÁRULÁSA

Az albaiak vezére, miután az elesett hősöknek megadták a végtiszességet, odafordult Tullus királyhoz.

- Az istenek akaratából te lettél a győztes. Állom a szerződést, és várom parancsodat.

- Tartsd seregedet fegyverben! - válaszolta Tullus. - Attól tartok, hogy hamarosan szükségem lesz rátok, mert *Veji* városa, mint értesültem, háborúra készül ellenem.

Mettius hazavezette seregét, de Alba Longában nem talált békét. Az albaiak zúgolódtak:

- Mégsem igazság, hogy három ember sorsa döntsön egy egész nép sorsáról!

Mettius nyugtalan, állhatatlan ember volt. Mint a szélkakas, hol erre, hol arra fordult. Most is, hogy a nép elégedetlen volt, ő, aki nemrég békét kért, és szerződést kötött, azon mesterkedett, hogyan üthetné el Rómát az uralomtól. De tudva azt, hogy bár az ő népének harci kedve nagy, de ereje kicsi, egymaga nem mert szembeszállni Rómával. Szövetséget keresett, és ezt meg is találta *Fidena*e városában. Fidenae Rómától nem messze, mintegy ötmérföldnyire feküdt, és régóta irigy szemmel nézte Róma hatalmának gyarapodását. Szabin város létre nem felejtette el a szabinokon esett sérelmet sem. Mettius ezt tudván, titokban követeket küldött Fidenaebe.

- Ne tévovázzatok, itt az alkalmas pillanat Róma erejét megroppantani! *Veji* hadra készül ellene, és ti ne nézzétek, hogy *Veji* etruszk város, hanem csatlakozzatok hozzá. Aki győzni akar, nem válogat az eszközökben. Mi, albaiak, látszólag szövetségesei vagyunk Rómának, de csak látszólag. Ha megkezdődik a csata, átallunk hozzájuk.

Fidena hallgatott a hamis szóra, és *Veji*vel együtt fegyvert ragadott Róma ellen. Tullus király üzent Mettiusért:

- *Veji* és Fidenae háborút indítottak ellenünk. Jöjj haladéktalanul seregeddel együtt Róma segítségére!

Mettius sietve jött. Az egyesült római és albai sereg átkelt az *Anio* folyón, ott, ahol a Tiberisbe ömlik, és táborot ütöttek. Átkelt az ellenség is a Tiberisen, és mindjárt csatarendbe állott: jobbszárnya a Tiberisre támaszkodott, itt voltak a vezérek. Ezekről balra a fidenaeiek álltak fel, egészen az ott húzódo hegyek aljáig. Tullus is elrendezte seregét: a rómaiakat a vezérekkel, az albaiakat a fidenaeiekkal szemben állította fel. Még nem kezdődött meg a csata, de Mettius lelkében annál nagyobb harc dúlt. Nem tudta, mitévő legyen. Elhatározta ugyan az árulást, de nem tudta, hogyan hajtsa végre. Ha egyszer Tullus megadja a jelt a csatára, akkor már késő. Nem maradni nem mert, nyíltan átmenni az ellenséghez még kevésbé. Végre is úgy döntött, hogy úgy tesz, mintha valami hadműveletet tervezne, és kiadta a parancsot:

- Az albai sereg húzódjon lassan a hegyek felé!

Ez meg is történt, és Mettius csak lassan fejlesztette ki csatasorát. Remélte, hogy a csata hamarosan elkezdődik, és ő majd oda csatlakozik, ahová a hadiszerecné. A római sereg jobbszárnya az albaiak elvonulása után védtelen maradt, és ezt lovas küldönccel jelentették a királynak. Tullus rögtön átlátta Mettius szándékát, és halkán így fohászzkodott:

- Tizenkét papot és szentélyt ajánlok fel nektek, Mars isten kísérőinek, *Pallor* és *Pavor* (Sápadtság és Félelem), csak most segítsétek!

Aztán ráírvallt a lovas küldöncre:

- Takarodj vissza a helyedre! Mit ijedeztek? Én parancsoltam meg az albai seregnek, hogy vonuljon a hegyek felé, és onnan támadja meg a fidenaeiek védtelenül álló szárnyát.

A lovas visszavágtatott. A király ezután megparancsolta, hogy a lovasság tartsa magasba, harcra készen a lándzsáját, s ezzel elérte, hogy a gyalogság nem látta az elvonuló albaiakat. Mivel a két ellenséges csatasor alig volt ezerlépésnyire egymástól, Tullus haragos és hangos szavát a fidenaeiek is hallották. Hogy tehát az albaiak egy hirtelen lerohanással meg ne támadhassák őket, és el ne vágthassák városuktól, gyors menetben hátrálni kezdtek. Tullus csak erre várt, hirtelen lecsapott a megrémült vezérekre. Azok nem állhattak ellen vakmerő rohamának, de megfútni sem tudtak, mert ott volt hátukban a széles folyó. Végül nem volt más választásuk, eldobálták fegyvereiket, és belerohantak a vízbe. A sereg nagy része ott pusztult el. Azokat pedig, akik mégis harcra szánták magukat, a római fegyverek sújtották le. Eldőlt a csata sorsa. Most már Mettius is tudta, hová kell csatlakoznia. Az albai sereg, mely eddig csupán nézője volt a véres eseménynek, leereszkedett a mezősegre. Mettius örömmel üdvözölte a győztes Tullust, ez pedig nagy nyájasan fogadta az üdvözlést.

- Azt javaslom - mondta Mettiusnak -, hogy egyesítsétek táborotokat a miénkkel, hogy holnap együtt mutassunk be engesztelő áldozatot a halottakért.

Mettius beleegyezett. Másnap aztán, mint az szokás volt, mindent előkészítettek a nagy áldozatra. Ennek elvégzése után Tullus megparancsolta, hogy hívják mindkét sereget gyűlésbe. Előbb az albaiakat szólították a hírnökök. Jöttek is ezek, mert új dolog volt nekik római királyt hallani egy gyűlésen. Utánuk jöttek a római katonák, de mintegy véletlenül mind fegyveresen. Tisztjeiknek parancsuk volt arra, hogy senkit az albaiak közül távozni ne engedjenek. Tullus megnyitotta a gyűlést:

- Rómaiak! Ha valaha valamely háborúban előfordult már, hogy elsősorban a halhatatlan isteneknek tartoztatok hálával a győzelemért, és csak azután a magatok vitézségének, akkor a tegnapi ütközet ilyen volt. Mert nem annyira az ellenség ellen kellett harcolnotok, hanem - és ez a nagyobb, a veszedelmesebb! - saját szövetségeseitek hűtlensége és árulása ellen. Mert tudjátok meg: nem az én parancsomra vonultak az albaiak a hegyek felé! Én ezt csak azért mondtam nektek, hogy ne vegyétek észre a szörnyű árulást. Mert ha észreveszitek, ti is megfutamodtok, s akkor ma itt nem mi ülünk mint győztesek halotti tort, hanem a vezérek és fidenaeiek. Így azonban az ellenség futamodott meg, mert azt hitte, hogy hátra támadják. De ne gondoljátok ám, hogy ez a gyalázatos árulás minden albai bűne. Nem! Ők csak vezérüket követték, mint ahogy ti is követtetek volna engem, ha csatasorotokat más irányba akartam volna terelni. Mettius vezette félre az albai sereget! Mettius ennek az egész háborúnak az oka, az albaiak és rómaiak szerződésének megszegője! És nem fog-e más is hasonló gazságot elkövetni, ha nem szolgáltatok elrettentő példát? Eközben a halálra rémült Mettius fegyveres tiszték vették körül.

A király így folytatta:

- De hogy ennek a háborúnak a kimenetele a legjobb, legáldásosabb, legerencsésebb legyen a római népnek és nektek is, albaiak, és hogy e két testvérnép között többé a háborúnak még lehetősége se legyen, az a szándékom, hogy az egész albai népet áttelepítsem Rómába, a népnek polgárjogot adok, előjáróit pedig az atyák közé sorolom. Legyen a kettőből egy város, egy állam! Alba Longa egykor kettészakadt, és lett egy népből kettő; most legyen a kettőből ismét egy!

Az albai katonák, bár talán nem voltak vele egy véleményen, hallgattak, mert fegyverek csillogtak körös-körül. Tullus pedig így folytatta:

- És most hozzád szólok, Mettius Fuffetius! Ha lehetne remélni, hogy te megtanulod, hogyan kell szerződést megtartani, hűséget megőrizni utolsó leheletedig, magam vállalkoznék rá, hogy megtanítsalak. De mivel a te lelked gyógyíthatatlan, legalább te tanítsd meg bűnhődéseddel az emberi nemet: szentnek tartani mindazt, amit te meggyaláztál. Ahogyan kettős volt a lelked, míg Fidenae és Róma között döntetlen volt a küzdelem, most kettős lesz a tested, mert ketté foglak tépetni.

Úgy is lett. Két harci szekérhez kötötték Mettius, a két szekeret négy ló ellenkező irányban húzta, és így lelte halálát gyalázatos és a rómaiakra nézve oly veszélyes árulásáért. Mettius bűnhődése után Tullus gondoskodott arról is, hogy - mint beszédében említette - a két népet egyesítse. Lovasokat küldött Albába, hogy vezessék Rómába a népet. Később gyalogosok is indultak nagy számban, hogy lerombolják Alba Longát. Az albaiak csendben, mély szomorúsággal fogadták a parancsot. Nem jajgattak, nem tiltakoztak, hanem némán készülődtek az útra, és a némaság jobban megrendítette a római katonákat, mintha siránkoztak volna. Eleinte hagyták, hogy Alba lakosai tévován, szinte eszelősen maguk elé meredjenek, vagy bebarangolják a várost, de egy idő múlva mégis felhangzott a parancs:

- Indulás! Gyerünk! Ki a városból! - És megindult a menet, húzódozott a kanyargó utcákon ki a városból a Róma felé vezető útra.

Még ki sem értek, már megkezdődött a város rombolása. Néhány óra alatt porrá lett, a föld színével egyenlő a négyszáz éves Alba Longa. A rómaiak mindent elpusztítottak, csak a templomokat kímélték. Így parancsolta a király. A folytonos háborúzás miatt azonban Tullus elhanyagolta a vallásos szertartásokat. De amikor különböző csodajelek ijesztgették a népet, Alba Longában köeső esett, magában Rómában pedig járvány ütötte fel fejét, Tullus, aki azelőtt semmit sem vélt királyhoz méltatlanabbnak, mint vallásos dolgokkal foglalkozni, most Numa vallásos iratait és szertartásait tanulmányozta, hogy a szertartások rendjét visszaállítsa, mint Numa idejében volt. Ilyen készülődések közben, harminckét évi uralkodás után váratlanul következett be halála: villámsújtotta házával együtt égett el. A nép körében azt a hírt terjesztették el, hogy Jupiter sújtotta halálra, mert hozzáértés hiányában helytelenül végezte a szertartást.